

Time kommune

Kommuneplan for Time kommune 2022-2034

Samfunnsdelen

Vedtatt av kommunestyret 20.09.2022

Innhald

Forord.....	4
1 Innleiing	5
Bakgrunn	5
Kva er ein samfunnsdel?	5
Samfunnsdelen som styringsverktøy	5
2 Føresetnadar for samfunnsdelen	6
Nasjonale forventningar	6
Regionalplanen.....	6
Lokale prioriteringar	7
Medverknad.....	7
3 Berekraftige Time	8
Om berekraftsmåla	8
Prioriterte mål for Time	8
4 Lokaldemokratiet vårt.....	10
5 Arealstrategi og jordvernsmål	12
6 Visjon og langsiktige mål	14
Visjon og verdiar	14
Samskaping.....	14
7 Satsingsområde 1: Me skal gjera det i lag.....	16
8 Satsingsområde 2: Gode kvardagsliv for alle	18
9 Satsingsområde 3: Bryne – byen på Jæren	22
10 Satsingsområde 4: Saman mot eit grønarare samfunn	24

Forord

Timebuen har mykje å vera stolt over sin eigen kommune for. Ser me framover må me samstundes utvikla og omstilla oss på ulike område for å kunna møte framtidige utfordringar.

I løpet av det siste tiåret har kommunen både opplevd kraftig vekst og brå nedgang. På starten av 2010-talet var det utfordrande å skulle planlegga nok barnehageplassar og skuleplassar til alle tilflyttarane. På slutten av same tiåret måtte ein kutta både i barnehageplassane og i budsjetta når veksten brått tok slutt. Ingen hadde heller sett føre seg at starten på 2020-talet skulle verta totalt overskygga av ein pandemi og at store deler av den kommunale organisasjonen, så vel som resten av samfunnet i Time, måtte tilpassa seg ein heilt ny kvardag. Dette illustrerer kor vanskeleg det kan vera å planlegga for framtida.

Denne usikkerheita kan me aldri gradera oss mot. Men me kan ta forholdsreglar og planlegga så godt som mogleg.

For ein kommune ligg det god førebuing i gode planar. Særleg gjennom kommuneplanen stakar ein ut ein langsiktig kurs for Time. Det har kommunestyret gjort i denne samfunnsdelen. Me har prioritert nokre satsingsområder som er av særleg stor betydning framover.

Arne Garborg skreiv i 1909: «*At nye tider er på veg er visst; men kor mykje av det gamle som*

må øydast før det nye kan gro – det er spørsmålet».

I 2022 snakkar me ikkje om at noko må «øydast», men at me må omstilla oss for å førebu oss på «nye tider». Det handlar både om at me må gjera ting annleis, smartare og på måtar som i større grad tek omsyn til ei av vår tids viktigaste utfordring, nemleg klimakrisa.

Eg vil gjerne takka for alle innspel som kommunen har fått i arbeidet med samfunnsdelen. Det har vore viktig for arbeidet og sluttproduktet.

Mitt mål er at denne samfunnsdelen skal gje kommunen ein god retning å jobba mot i tida som kjem.

Andreas Vollsund
ordfører

1 Innleiing

Bakgrunn

Time kommune sin planstrategi for perioden 2019-2023 vart vedtatt av kommunestyret 5. mai 2020 og legg føringar for kva planar kommunen skal arbeida med i tidsrommet. I denne vart det vedteke at kommuneplanen sin samfunnsdel skulle reviderast.

Ei slik revidering skal skje etter føresegna i plan- og bygningslova. Det betyr mellom anna at det skal utarbeidast eit planprogram som grunnlag for planarbeidet. Eit planprogram gjer greie for formålet med planarbeidet, planprosessen, opplegget for medverknad og behovet for utgreiingar. Forslag til planprogram vert sendt på høyring og vert lagt ut til offentleg ettersyn.

Planprogrammet for samfunnsdelen vart lagt ut til offentleg ettersyn 16. mars 2021 og endeleg planprogram var fastsett av formannskapet i Time 6. juni 2021.

Kva er ein samfunnsdel?

Kommuneplanen, med arealdel og samfunnsdel, er det overordna politiske styringsdokumentet i kommunen.

Samfunnsdelen tek stilling til langsiktige utfordringar, mål og strategiar for kommunen

som heilskap og kommunen som organisasjon over ein tolvårsperiode.

Samfunnsdelen sine to hovudperspektiv er kommunen som samfunnsutviklar og kommunen som tenesteleverandør.

Samfunnsdelen som styringsverktøy

Samfunnsdelen er utgangspunkt for mål og tiltak i andre kommunale planar. Prioriteringar og satsingsområde i samfunnsdelen skal legga føringar for mål og tiltak i den fireårige økonomiplanen til kommunen. Økonomiplanen er handlingsdelen til samfunnsdelen.

§

Kommuneplanens samfunnsdel skal ta stilling til langsiktige utfordringar, mål og strategiar for kommunesamfunnet som heilskap og kommunen som organisasjon. Han bør innehalde ei skildring og vurdering av alternative strategiar for utviklinga i kommunen.

Kommuneplanens samfunnsdel skal vere grunnlag for planane til sektorane og verksemd i kommunen. Han skal gi retningslinjer for korleis kommunens eigne mål og strategiar skal gjennomførast i kommunal verksemd og ved medverknad frå andre offentlege organ og private.

Kommunedelplanar for tema eller verksemdsområde skal ha ein handlingsdel som angir korleis planen skal følgjast opp dei fire følgjande åra eller meir. Handlingsdelen skal reviderast årleg.

Plan- og bygningslova § 11-2

2 Føresetnadar for samfunnsdelen

Nasjonale forventningar

I samsvar med plan- og bygningslova § 6-1 skal regjeringa kvart fjerde år leggja fram nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging. Hensikta er å fremja ei berekraftig utvikling i heile landet. For kommunane sin del skal desse nasjonale forventningane følgjast opp i arbeidet med planstrategi og i andre planar kommunen utarbeidar som til dømes kommuneplanen. Forventningane vert følgd opp gjennom statlege styresmakter sin medverknad i planlegginga.

Regjeringa legg vekt på at me står overfor fire store utfordringar:

- Å skapa eit berekraftig velferdssamfunn.
- Å skapa eit økologisk berekraftig samfunn gjennom blant anna ein offensiv klimapolitikk og ei forsvarleg ressursforvaltning.
- Å skapa eit sosialt berekraftig samfunn.
- Å skapa eit trygt samfunn for alle.

Regjeringa har bestemt at FN sine 17 berekraftmål skal vera det politiske hovudsporet for å ta tak i hovudutfordringane også i Noreg. Det er derfor viktig at berekraftmåla vert ein del av grunnlaget for samfunns- og arealplanlegginga. Berekraftmåla skal sikra sosial rettferd, god helse og stansa tap av naturmangfald og klimaendringar.

Nasjonale forventningar er delt inn i fire hovudområde:

- Planlegging som verktøy for heilskapleg og berekraftig utvikling.
- Vekstkraftige regionar og lokalsamfunn i heile landet.
- Berekraftig areal- og transportutvikling.
- Byar og tettstadar der det er godt å bu og leva.

Regjeringa forventar at kommunane planlegg aktivt for å motverka og førebygga levekårsutfordringar og bidreg til utjamning av sosiale

forskjellar. Det er også ei klar forventning til kommunane at dei legg universell utforming til grunn i planlegging av omgjevningar og bustadområde og tek i vare folkehelseomsyn i planlegginga.

Regionalplanen

Regionalplan for Jæren og Søre Ryfylke vart vedtatt av fylkestinget i Rogaland 20. oktober 2020. Planen er ein langsiktig plan for samordna bustad- areal- og transportplanlegging i dei ti kommunane Stavanger, Sandnes, Sola, Randaberg, Strand, Time, Klepp, Hå, Gjesdal og Kvitsøy. Saman utgjør desse kommunane ein av Noregs største bu- og arbeidsmarknadsregionar. Planen skal leggjast til grunn for planlegginga i dei nemnte kommunane.

Bryne har saman med bybåndet mellom Stavanger og Sandnes fått høgste regionale

Hovedprioritering:

- Realisere vekst og utvikling med bymessig kvalitet i bybåndet Stavanger-Sandnes og i Bryne sentrum. Bybåndet omfatter regionens tyngdepunkter for bolig og næring og utvikles med særlig god infrastruktur for miljøvennlig transport. Bryne er by og tyngdepunkt for bolig, arbeidsplassintensive virksomheter og regionale funksjoner i søndre del av regionen.

Regionalplan for Jæren og Søre Ryfylke s. 37

prioritet for utvikling i regionalplanen. Det betyr at det vil vera særleg regional innsats for å realisera vekst med bykvalitet, utvikling av Bryne som eit kollektivknutepunkt og at publikumsretta eller besøks-/arbeidsplassintensive funksjonar som berre vert gitt på éin stad på Jæren bør lokaliserast på Bryne.

Kverneland har i regionalplanen fått status som lokalsenter.

Lokale prioriteringar

Planstrategi 2019-2023 presenterer følgjande som utfordringsbiletet til kommunen:

Arealbruk: Legge til rette for vekst i bustader og næringsareal samtidig som ein tek vare på jordbruksjorda. Styrka by- og tettstadssentrum. Redusera behovet for privat bilisme.

Demografisk utvikling: I perioden 2018-2031 vil talet på innbyggjarar over 67 år auka med heile 58,5 %, medan auken for dei yngste berre ligg på 5,5 %.

Økonomisk berekraft: Time er del av ein region der næringa er sterkt prega av oljeindustrien og relaterte næringar. Det er behov for å diversifisera næringslivet slik at ein får fleire bein å stå på i møte med framtida. Tilgang på nok arbeidsplassar er viktig. Kommuneøkonomien må ha rom for å takla endringar i demografi og folketalsvekst.

Miljømessig berekraft: Det er behov for reduksjon av klimagassutsleppa og fleire tiltak for å ta vare på det biologiske mangfaldet i kommunen.

Sosial berekraft: Kommunen ligg under det nasjonale snittet når det gjeld familiar med låg inntekt. Samstundes er arbeidsledige, aleineforsørgjarar og flyktingar særleg utsette grupper.

Planstrategien peiker også på tema som innovasjon, samskaping og digitalisering som viktig for revisjonsarbeidet.

Folkehelseprofil for Time kommune 2018-2021 er eit anna viktig dokument som samfunnsdelen bygg på. Basert på tilgjengeleg kunnskap og saman med folkevalde, representantar frå frivillige lag og organisasjonar, eleverråda og tilsette i kommunen, vart det identifisert ulike utfordringar som kommunen står over for. Dei mest presserande områda som vart prioritert å følgja opp var: psykisk helse, inntektsskilnader, skuleveggar, eldreressursen og aktivitetsmangfald. Desse områda har vore prioritert gjennom tiltak i økonomiplanar og temaplanar.

Kommunen sin samfunnsdel for 2015-2027 som denne planen erstattar vart vedtatt av kommunestyret 8. desember 2015. Planen har sju temaområde som alle framleis er aktuelle. Denne planen er evaluert og ut frå evalueringa har det koma fram utviklingsområde som er viktige å ha fokus på i arbeidet med ny samfunnsdel.

Medverknad

Det har vore viktig å få til diskusjon og innspel frå ulike deler av Timesamfunnet i arbeidet med samfunnsdelen. Frivillige lag og organisasjonar har vore invitert til eige innspelsmøte. Dei etablerte medverknadsorgana i kommunen, Senior- og brukarrådet og Ungdomsrådet, har kome med innspel. Barn- og unges kommunestyret hadde saka på si samling og Kommunalt foreldreutval (KFU), som består av representantar frå alle FAUane i kommunen har drøfta samfunnsdelen og kome med innspel. Styret i Bryne næringsforeining har fått arbeidet med samfunnsdelen presentert og gitt innspel.

I tillegg har det vore arrangert medverknadsopplegg i alle tenesteområda i kommunen. Dette har vore viktig både for å få tverrsektorielle innspel, men òg forankra arbeidet med samfunnsdelen breidt.

Folkehelseundersøkinga i 2020 og lokaldemokratiundersøkinga i 2021 har òg vore viktig for å få kartlegga synspunkt og vurderingar om tilstanden i kommunen frå innbyggjarane i Time.

3 Berekraftige Time

Om berekraftsmåla

FN sine berekraftsmål er verda sin felles arbeidsplan for å utrydda fattigdom, kjempe mot ulikskap og stoppa klimaendringar innan 2030. FN sine berekraftsmål består av 17 mål og 169 delmål. Måla skal fungere som ei felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn. Eit av hovudprinsippa i berekraftsmåla er at ingen skal utelatast (Leaving no one behind). Dei mest sårbare menneska må derfor prioriterast.

FN viser til tre dimensjonar i berekraftig utvikling. For å skapa berekraftig utvikling må me jobba på tre område: «Økonomi», «Sosiale forhold» og «Klima og miljø». Det er samanhengen mellom desse tre dimensjonane som avgjer om noko er berekraftig.

Fleire av berekraftsmåla er oppnådde i Norge, men mykje arbeid står att. Det er òg viktig å «tenka globalt og handla lokalt» på fleire områder. I 2021 la regjeringa fram *Meld. St. 40 (2020-2021) Mål med mening – Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030*. På side 8 i meldinga står det:

Regionale og lokale myndigheter har et særskilt ansvar i oppfølgingen av 2030-agendaen. Ifølge FN kan to tredjedeler av delmålene kun nås gjennom lokal innsats. Lokale myndigheter er nærmest befolkningen, bedriftene og organisasjonene. Lokale og regionale myndigheter er ansvarlige for mye av den sosiale og fysiske infrastrukturen som påvirker befolkningens levekår og utviklingsmuligheter.

Prioriterte mål for Time

Time kommune ønsker å bygga samfunnsplanlegginga på FN sine berekraftsmål gjennom ei prioritering av dei mest relevante berekraftsmåla inn i kommuneplanen sin samfunnsdel.

Kommunen satt ned ei arbeidsgruppe som skulle føreslå kva berekraftsmål Time skulle prioritera. Det vart bedt om innspel frå alle deler av kommuneorganisasjonen i tillegg til ungdomsrådet og Møllekjellaren ungdomsklubb.

Eit forslaget om å prioritera 7 av dei 17 berekraftsmåla vart lagt fram for kommunestyret i februar 2021. Forslaget var vedteken og desse måla vil utgjere ramma for den kommunale planlegginga i kommuneplanperioden 2022-2034.

I arbeid med nye tema-planar og strategiar skal det tas utgangspunkt i desse prioriterte måla og konkretisera og aktualisera dei for dei ulike tenestene i Time kommune.

I samfunnsdelen er kvart innsatsområde basert på dei prioriterte berekraftsmåla.

Dei prioriterte berekraftsmåla for Time kommune er:

Sikra god helse og fremja livskvalitet for alle, uansett alder.

Sikra inkluderande, rettferdig og god utdanning og fremja moglegheiter for livslang læring for alle.

Fremja varig, inkluderande og berekraftig vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle.

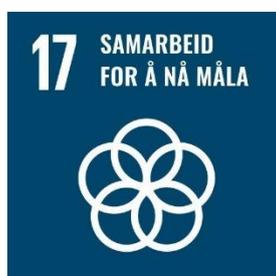
Gjera byar og samfunn inkluderande, trygge, robuste og berekraftige.

Handla omgåande for å motarbeida klimaendringane og konsekvensane av dei.

Verne, tilbakeføre og fremje berekraftig bruk av økosystem, sikre berekraftig skogforvaltning, motverke ørkenspreiing, stanse og reversere landforringing og stanse tap av artsmangfald.

Styrkje verkemidla som trengst for å gjennomføre arbeidet, og fornye globale partnarskap for berekraftig utvikling.

4 Lokaldemokratiet vårt

Demokrati er ein viktig verdi som det gjeld å ta vare på og utvikla vidare. Kommunelova legg føringar for korleis kommunane skal styrast. Formålsparagrafen slår tydeleg fast at den skal legga til rette for det lokale folkestyret og eit sterkt og representativt lokaldemokrati med aktiv innbyggardeltaking der kommunar kan yta tenester og driva samfunnsutvikling til det beste for innbyggjarane.

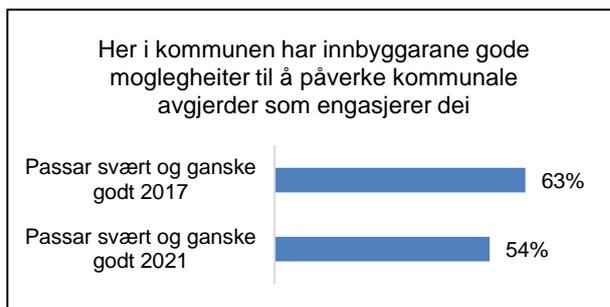
Lokaldemokratiet handlar om meir enn berre valet til kommunestyret som skjer kvart fjerde år. Det handlar blant anna om at innbyggjarane får informasjon og moglegheit til medverknad i avgjersler som engasjerer dei.

Tillit frå innbyggjarane til prosessar og avgjersler er grunnleggande for at det representative lokaldemokratiet skal fungera. Dette er òg vektlagt i formålsparagrafen til kommunelova som slår fast at lova skal bidra til at kommunar er effektive, tillitsskapande og berekraftige.

Kommunestyret vedtok i planstrategien at Handlingsplan for lokaldemokrati 2018-2020 skulle fasast ut som eigen plan og at viktige punkt skulle vidareførast i samfunnsdelen.

Formannskapet føretok ein evaluering av planen og slo fast at det viktigaste å ta med vidare inn i samfunnsdelen var viktigheita av tillit og med-verknad. At fleire og nye grupper vert engasjert og at innbyggjarane har gode moglegheiter til å påverka avgjersler.

KS gjennomførte i 2017 og 2021 lokaldemokratiundersøking blant innbyggjarar i Time kommune. Denne synte at fleirtalet meinte at dei folkevalde er til å stola på og at dei har moglegheit til å påverka avgjersler i kommunen. Samstundes synar undersøkinga ei negativ utvikling frå 2017 til 2021 som må takast på alvor.

I dei nasjonale forventningar til regional og kommunal plan-legging legg regjeringa vekt på at det vert lagt til rette for at innbyggjarar, organisasjonar og institusjonar, frivillig sektor og næringslivet kan delta i planprosessane. Dei skriv at «tidleg og god involvering sikrar at vi får synleggjort relevant kunnskap og viktige interesser. Det vil gi eit betre grunnlag for interesseavveging og styrkje planlegginga som demokratisk arena. Det vil også medverke til å redusere konfliktnivået og heve kvaliteten på planen».

Nokre kjenneteikn på eit godt lokaldemokrati med høg tillit
<ul style="list-style-type: none">• Innbyggjarane kjenner seg godt representert. Det inneber mellom anna at dei folkevalde kjenner til innbyggjarane sine meiningar, interesser og behov – og at dei legg desse behova til grunn for dei vedtaka som fattast.• Dei folkevalde set dagsordenen, styrer ressursbruken og er ombod for innbyggjarane.• Dei folkevalde held det dei lovar. Ein kommune eller fylkeskommune som ikkje oppnår gode resultat, får problem.
<i>Tillit og KS Folkevalgtprogram (2019) s. 12</i>

5 Arealstrategi og jordvernmål

Time kommune er ein viktig jordbrukskommune og skal bidra til at nasjonale og regionale mål om vern av jord vert nådd. Samstundes må ein balanserer dette opp mot andre kommunale og regionale omsyn.

I dei nasjonale forventningane til kommunal planlegging meiner regjeringa at ein overordna arealstrategi bør takast med i samfunnsdelen. Målet er at strategien skal gi ei langsiktig retning for areal- og ressursforvaltninga til kommunen. Regjeringa nemnar spesifikt reduksjon av dyrka mark som eit viktig tema for arealstrategien.

Stortinget vedtok i 2021 ein ny nasjonal jordvernstrategi med eit innskjerpa jordvernmål. Ny målsetting er at omdisponering av dyrka jord ikkje skal overstiga 3000 dekar årleg, og at dette skal vera nådd innan 2025.

I fastsetting av arealstrategi og jordvernmål for Time legg ein til grunn kommuneplanen sin arealdel og regionalplanen sin utviklingsstrategi. Det betyr at det nasjonale jordvernmålet ikkje kan brytast direkte og forholdsmessig ned på kommunenivå.

Alle framtidige område for utbygging er vurdert til å bidra til regionalplanen si måloppnåing og treng derfor ikkje å verta vurdert tatt ut. To viktig prinsipp for arealstrategien er at kommunen skal vera ein føreseielege kommune og at langsiktig grense for landbruk skal ligga fast. Av desse grunnane skal hushaldering skje gjennom rekkefølgekrav og utan at dei framtidige områda for utbygging tas ut av arealdelen. Ved fastsetting av rekkefølgekrava i kommuneplanen sin arealdel 2018-2030 er «innanfrå-og-ut»-prinsippet lagt til grunn. Dette inneber at områda nærmast eksisterande busetnad vil kunna verta bygde ut før områda som ligg lengre vekk.

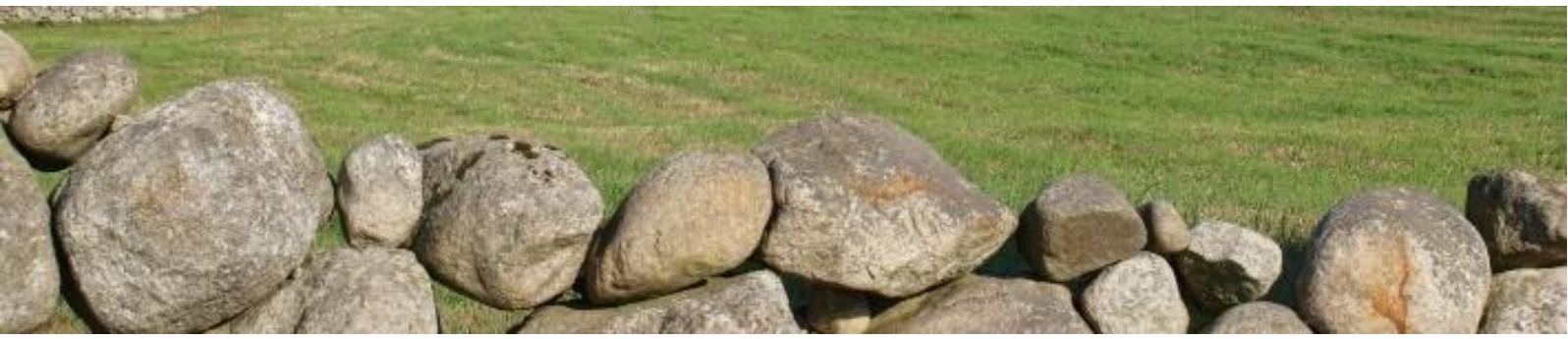
Det kommunale jordvernmålet er sett med eit tidsperspektiv frå 2022 til 2050. Omdisponering av jordbruksjord, ~~etter faktiske forhold~~, til anna formål enn LNF skal i denne perioden ikkje vera meir enn i gjennomsnittet 45 dekar jordbruksjord per år. Tilrettelegginga for kraftkrevjande verksemd som er av regional interesse, utgjer meir enn halvparten av dette målet. Arealbehov for utviding av jernbanen til dobbeltspor og eventuelle behov for nye gang- og sykkelveggar er ukjent og der er derfor lagt inn ein buffer i jordvernmålet på 1,7 dekar.

Jordvernmålet inneber at alle områder planlagt regulert i arealdelen kan regulerast i perioden 2018-2050, med unntak av områda som har rekkefølgekravet «Utbygging etter 2030».

Konsekvensen av jordvernmålet er at behovet for bustader og næringsareal vil vera dekkja, men at kommunen må hushaldera enda strengare med dei framtidige areala til utbygging. Rekkefølgekravet «Utbygging ikkje før etter 2025/2028» bør derfor verta revurdert og differensiert ved neste revidering av arealdelen. Områda med rekkefølgekravet «Utbygging ikkje før etter 2030» må få rekkefølgekravet «Utbygging etter 2050».

Det ligg samstundes eit stort unytta potensial for leilegheiter i godkjende planar. Det er viktig at dette potensialet vert tatt ut og må skje gjennom god dialog med private utbyggjarar.

Det finns per nå ikkje tal på fysisk nedbygging av jordbruksjord på kommunenivå. Mål om maks fysisk nedbygging av jordbruksjord vil derfor verta fastsett ved neste revidering av arealdelen. Dette under føresetnad at data og system for monitorering på kommunalt nivå då er på plass.

15 LIVET PÅ LAND

A green cube-shaped box with white text and icons. The text on the box includes the number '15' and the words 'LIVET PÅ LAND'. There are also icons of a tree, a sun, and birds.

6 Visjon og langsiktige mål

Visjon og verdier

Alt arbeid som kommunen driv skal bygga på visjonen og verdiane våre.

Visjon

Trygg og framtidsretta.

Verdiar

Ansvar, engasjement og optimisme, og gjensidig respekt.

Leveregel

Me skal gjera kvarande gode.

Samskaping

For at Time skal vera ein god og berekraftig kommune å bu, leva og arbeida i, er det mange ting som må vera på plass:

- Gode og forsvarlege helsetenester
- God utdanning og livslang læring
- Arbeid for alle og økonomisk vekst
- Tilgjengeleg bustadar, møteplassar, transport, trygge nærmiljø og grønne område

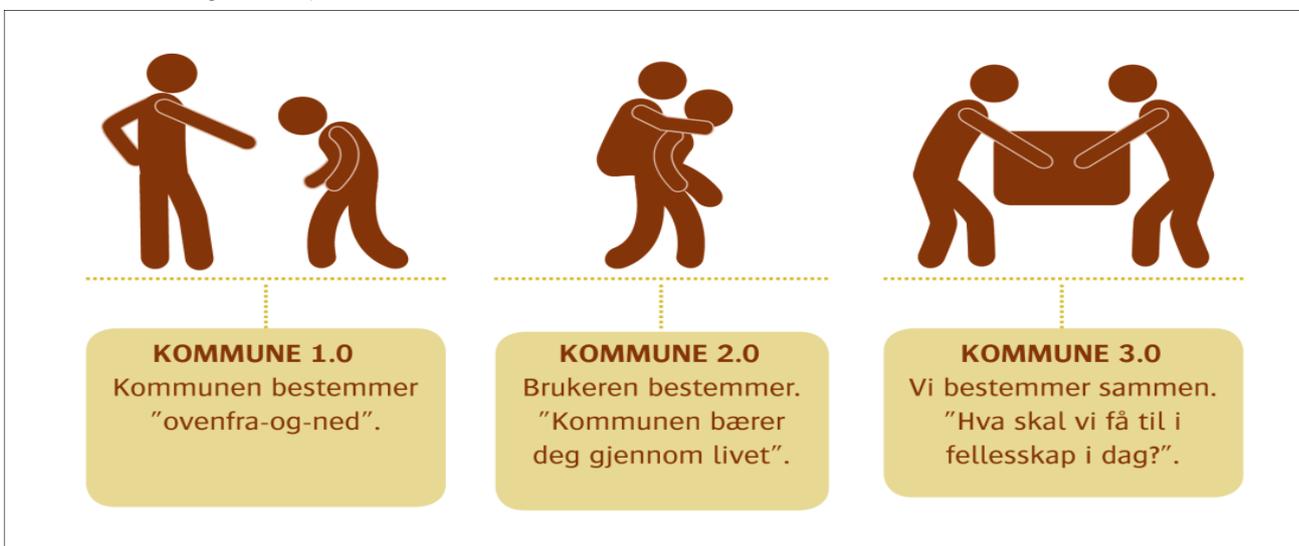
Alle kommunar, også Time, står overfor store og komplekse utfordringar som klimaendringar, strammare økonomiske rammer og endra befolkningsamansetting. Denne utviklinga utfordrar kommunen si berekraft, som vil seia kommunen si evne til å sikra at innbyggjarane får dekkja nødvendige behov, utan at det går ut over kommande generasjonar. For å få dette til,

må me arbeida og samarbeida på nye måtar. Framover vil det vera nødvendig med nye og sterkare partnaraskap mellom ulike kommunar, eigen kommune og næringslivet, frivillige lag og organisasjonar, og ikkje minst innbyggjarane. Klarer me dette, vil me saman utvikla lokaldemokratiet med betre løysingar, auka deltaking og sterkare fellesskap. I dette ligg det at me må gå frå eit innbyggjarsperspektiv til å ha større fokus på medborgar perspektivet.

Folka som bur i kommunen, næringslivet som er lokalisert her, dei frivillige laga og organisasjonane utgjer alle «Timesamfunnet» og er fullt av ressursar. Folk har initiativ, energi og idear til korleis me kan laga ein endå betre kommune. Me veit at me må gjera ting på andre måtar i åra som kjem, men me veit ikkje nødvendigvis korleis. Å omstilla kommunen frå å vera tenesteleverandør til i større grad å vera ein partnar i tenesteutviklinga krev både fagleg og kulturell utvikling i eigen organisasjon.

Ei viktig utfordring er derfor å sikra at Time kommune som organisasjon er skodd til å arbeida heilskapleg og på tvers av sektorar mot felles mål. Kommunen må utvikla nye måtar å arbeida på slik at me nyttar personalressursane betre og vert i stand til å handtera oppgåver der verkemidla og innsatsen frå ulike verksemdar vert sett i samanheng.

Utviklingstrekk er at befolkinga lever lenger og

held seg friskare. Dei er aktive, vil bu heime og ha herredøme over eige liv. Dette stiller krav til kommunen ved at ein må være open for nye impulsar og utforska grenseområdet for kva som er kommunale oppgåver og kva tid oppgåvene kan løysast av andre. Kommunen sin nye rolle er å være pådrivar og leggja til rette for utvikling av velferdstenester. Samskaping og berekraftig samfunnsutvikling handlar om å gå frå kommune 1.0, som inneber at det er kommunen som bestemmer, og til kommune 3.0, som betyr at me bestemmer saman.

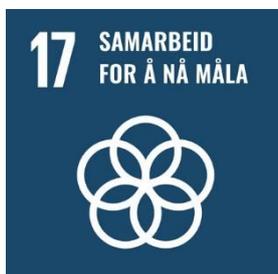
Berekraftmål nr 17: «Samarbeid for å nå måla», er eit av dei sju utvalde berekraftmåla i Time kommune. Dette målet vert eit av satsingsområda i ny samfunnsdel, men vil òg fungera som ei overbygning over dei andre satsingsområda.

Det er formulert fem langsiktige mål som går ut over planperioden og som skal vera mål å jobba for «på dæ jabna» utan særleg tidsavgrensing.

Langsiktige mål:

- Legga til rette for vekst i regiondelsenteret Bryne og lokalsenteret Kvernaland, styrka senterstrukturen på Lye og tilpassa utbygging på Undheim, samtidig som kommunen tek omsyn til jordvern, biologisk mangfald og kulturlandskap.
- Barnefamiljar skal synes det er attraktivt å bu og etablera seg i Time kommune.
- Barn og unge skal få eit best mogleg utgangspunkt for å meistra kvardagen, vaksenlivet, og fullføra vidaregåande skule.
- Det skal vera godt å bli gamal i Time gjennom tilrettelegging og gode tenester frå kommunen, og innbyggjarar som sjølv tek grep for å ha eit best mogleg utgangspunkt for å meistra kvardagen og alderdommen.
- Flest mogleg deltek i lokaldemokratiet, opplev seg representert og høyrte på ulike arena og i saker som engasjerer dei.

7 Satsingsområde 1: Me skal gjera det i lag

Saman skaper me framtida

Me står ovanfor store og komplekse samfunnsutfordringar som auka digitalisering, klimaendringar, større ulikskapar blant innbyggjarane og stramare økonomiske rammer. Dei komplekse utfordringane me står framfor vil ikkje kommunen klara å løysa åleine. Berekraftmål nr. 17 «Samarbeid for å nå måla» må derfor danna grunnlaget for korleis me tenker og planlegg i vidare utvikling av kommunen og Timesamfunnet.

Endra demografi, auka forventningar til sosiale velferdsytingar og vektlegging av innbyggjarane sine rettar medfører at forventningar ikkje kan innfriast innanfor eksisterande rammer. Evalueringa av eksisterande plan syner at leiarane opplever at krav til tenestene er større enn dei har rammer eller moglegheiter for å innfri åleine. Me må tenka nytt om korleis me kan utvikla Timesamfunnet, og kva som skal vera kommunen si rolle. Velferdssamfunnet må i større grad utviklast i eit samspel mellom innbyggjarar, frivillige lag og organisasjonar,

næringsliv og kommuneorganisasjonen. Kommunen må utvikla seg frå å vera ein servicekommune til samskapande samfunnsutviklar. I dei seinare åra er det etablert eit tett samarbeid med nabokommunar for å løysa komplekse oppgåver og utvikla meir robuste tenester. Det må leggjast til rette for utprøving av samarbeidsformer på ulike arenaer.

Nye teknologiske løysingar gjev oss moglegheit til å gjera ting annleis slik at arbeid kan forenklast og forbetrast. Kommunen skal fortsetta å testa og ta i bruk nye teknologiar og vera ein aktiv deltakar i digitaliseringsarbeidet som skjer i det offentlege på tvers av kommunar og forvaltningsnivå.

Lokaldemokratiet er ein føresetnad for utviklinga og framtida for Timesamfunnet. Det må leggjast til rette for at innbyggjarar kan koma med innspel og uttrykka synspunkt på mange arena og i saker som er viktige for dei.

Dei neste 12 åra skal me:

- Finna løysingar på behov og utfordringar saman med innbyggjarar, frivillige lag og organisasjonar, næringsliv og andre kommunar
- Gå frå å vera ein servicekommune til å verta ein samskapande kommune
- Vidareutvikla og styrka lokaldemokratiet
- Sikra at kommunen kan utvikla seg i takt med nye oppgåver og behov, og med høg grad av tverrfaglegheit
- Ta i bruk ny teknologi for å forbetra og forenkla arbeid og tenester
- Halda på, rekruttera og utvikla kompetente medarbeidarar
- Sikre at tilrettelegging for alle og universell utforming til grunn i all kommunal planlegging

8 Satsingsområde 2: Gode kvardagsliv for alle

God oppvekst

For å skapa ein god oppvekst for barna våre, krev det at mange ressursar i Timesamfunnet jobbar saman. Eit afrikansk ordtak seier at «Det krevst ein heil landsby for å oppdra eit barn».

Barna våre skal ha lyst på livet og evne til å meistra det. Dette får me til gjennom god kvalitet i grunntenestene, tverrfagleg samskaping mellom tenester som barnehage, skule, fritid og i nært samarbeid med barn og foreldre. Trygge foreldre er det viktigaste for barna sin oppvekst

Me er del av ei samfunnsutvikling der sosiale ulikskapar fører til at fleire opplever utanforskap. I tillegg fører sosiale mediar med seg nye formar for utanforskap. Kvardags- og arbeidsliv er påverka av digitalisering og endring som medfører at ein i stadig større grad må takla, tilpassa seg og stå i endringar. Dette medfører at den enkelte innbyggjar må vera i livslang læring for å ta del i samfunnsutviklinga. Fram i tid må 9 av 10 fullføra vidaregåande opplæring for å møte den demografiske utviklinga der gjennomsnittsbefolkninga vert eldre, i Time og landet elles.

Kommunen opplevde ei auke i barnefattigdom i perioden 2014-2018, men ein reduksjon i 2019.

Det viktigaste tiltaket for å redusera barnefattigdom er det langsiktige arbeidet med å få fleire til å fullføra vidaregåande opplæring og å arbeida for at flest mogleg skal ha eit arbeidsforhold det går ann å leva av. Samtidig kan kommunen ha tiltak som bidreg til å redusera opplevinga av dårleg økonomi.

Samfunnstrenden er ei aukande individualisering der fokus er på kva rettar den enkelte har, meir enn kva rolle ein har som medborgar i eit fellesskap. Dersom denne utviklinga held fram kan dette medføra eit samfunn som er prega av individualisme framfor fellesskapet. Forsking syner at inkludering og fellesskap er den beste arenaen for læring og utvikling. Det er viktig at denne kunnskapen vert lagt vekt på i arbeidet med å utvikla tiltak for å ivareta barn og unge der dei er, slik at færre får behov for individuell oppfølging.

Mange unge vaksne vil reisa ut av kommunen for å ta høgare utdanning. Etter avslutta utdanning skal det vera attraktivt å koma heim til Time. Det handlar mellom anna om at det er mogleg å skaffa seg relevant i arbeid i nærleiken. Kommunen skal bidra til at kompetansesarbeidsplassar vert etablert i Time.

Dei neste 12 åra skal me:

- Arbeida med kva det vil seia å vera «Trygge foreldre» for ulike aldersgrupper
- Arbeida systematisk og tverrfagleg med førebyggjande tiltak og tidleg innsats på tvers av tenester
- Samhandla med frivillige lag og organisasjonar og skapa møteplassar med fokus på inkludering
- Redusera talet på unge som opplever utanforskap og opplevinga av dårleg økonomi
- Legga til rette for livslang læring generelt og spesielt innan digitale verktøy
- Bidra til at kompetansesarbeidsplassar vert etablert i Time

4 GOD
UTDANNING

Aktive innbyggjarar

God helse, livskvalitet og trivsel heng saman. Kommunen sitt folkehelsearbeid handlar om å fremja god livskvalitet for innbyggjarane. Dette inkluderer eit samfunn som fremjar god psykisk helse og har ei aldersvennleg innretning.

Gode helsefremmande vanar skapast ofte i tidleg alder. Tilgangen på naturopplevingar, turområder og gode uteareal i urbane strøk er viktig. For barn og unge bidreg frivillige lag og organisasjonar med aktivitetstilbod som bidreg svært positivt for folkehelsa.

Me lever lenger, og det er behov for tilrettelegging for aktivitet og sosiale fellesskap for barn, vaksne og eldre. Målet er å ta vare på

forholdet til familie, vennar og sosialt nettverk og skapa gode opplevingar og møte på tvers av generasjonane. Me må alle ta grep for leva gode liv og leggja grunnlag for ein god alderdom.

Aktiv aldring handlar om at eldre vert rekna som ein ressurs i samfunnet, og at det vert lagt til rette for deltaking og medverknad.

For å sikra og vidareutvikla gode velferds-tenester og ei berekraftig samfunnsutvikling, må me heile tida leita etter nye og betre måtar å løysa oppgåvene på. Samskaping og digitale løysingar vil vera ein naturleg del av arbeidet både for tilsette og innbyggjarar.

Dei neste 12 åra skal me:

- Legga til rette for fysisk aktivitet og sosiale fellesskap for alle aldersgrupper
- Skapa nye og styrka etablerte møteplassar på tvers av generasjonar
- Nytt frivillige lag og organisasjonar som ein ressurs i nærmiljøet og folkehelsearbeidet
- Legga til rette for aktiv aldring og dra nytte av ressursane til eldre innbyggjarar

Gode nabolag

Gode lokalsamfunn og nabolag har mykje å seia for livskvalitet og utvikling av sosiale nettverk. I Time vil me ha inkluderande, trygge og miljøvennlege lokalsamfunn. Korleis me utviklar byen og tettstadane våre har mykje å bety for helse og trivsel for innbyggerane. Me skal alle kunne leva i sunne og inkluderande nabolag, som me er stolte av og identifiserer oss med. Tilrettelegging og utvikling av særpreg, aktivitetar og opplevingar er med og styrker nabolaget og gjer det meir attraktivt å bu i og koma på besøk til.

God helse og livskvalitet vert skapt gjennom dei fysiske omgjevnadane og sosiale relasjonar me omgir oss med. Det er mange fellesnemnarar for kva som gir gode plassar å bu. Saman med byggebransjen vil Time planlegga for livskraftige nabolag der innbyggerane har moglegheit for å oppfylle sine kvardagsbehov. God tilgang til kollektivtransport, tilrettelegging av snarveggar og gang- og sykkelveggar skal

gjera det enkelt å koma seg til skule, barnehage, butikkar, servicetilbod, og kultur- og fritidsaktivitetar.

Val av bustad og bustadtilpassing er nært knytt til dei enkelte sine livsløp. Behov og ønsker endrar seg gjennom livet og bustadpreferansane vil vera prega av kva fase av livet folk er i. I dag er det få barnefamiliar som bur i blokkleilegheit i Time. For å oppnå høg arealutnytting og variert bumiljø i by- og tettstadsentrum er det nødvendig med bustadblokker tilpassa ulike storleikar på hushaldningar for å gjera dette alternativet attraktivt.

Eldre innbyggerar har ofte ikkje behov for ein bustad, men kan ha reservasjonar mot å flytta inn i ein mindre leilegheit fordi dei ønsker areal til overnattingsgjester og samankomstar. Dette kan løysast gjennom til dømes felles opphaldsrom og gjesterom i bustadblokker.

Dei neste 12 åra skal me:

- Planlegga for nabolag som er tilpassa ulike aldersgrupper
- Arbeida for at blokkleilegheiter eignar seg for ulike typar hushald, både barnefamiliar med behov for større areal og eldre med behov for fellesareal
- Gjennom god mobilitetsplanlegging skal Time kommune sikre eit godt, framtidretta, bærekraftig og trafikksikkert kommunikasjonssystem.
- Time kommune skal sikre trygge og effektive transportårer for mjuke trafikantar til og frå sentrum og kollektivknutepunkt.
- Arbeida for at innbyggerane skal oppleva tryggleik og inkludering i nærmiljøet
- Legga til rette for opplevingar og aktivitet i tettstadane
- Sikra medverknad i prosessar som påverkar nabolaget si utvikling

9 Satsingsområde 3: Bryne – byen på Jæren

Bryne er byen på Jæren og skal vera ein attraktiv stad å bu, koma på besøk til og driva næringsverksemd.

Regionalplanen for Jæren og Søre Ryfylke har gitt Bryne status som regiondelsenter. I dette ligg det at byen skal utviklast som eit senter for heile Jæren med ein særleg regional innsats for å realisera vekst med bykvalitet. Publikumsretta eller besøks-/arbeidsplass-intensive funksjonar som berre vert gitt på ein stad på Jæren bør lokaliserast i Bryne sentrum.

Dette passar godt saman med hovudstrategien i Time sin kommuneplan som er å ha kompakte senter, særleg på Bryne. Det vil seia høg arealutnytting med kort veg til kollektivknutepunkt og auka tilrettelegging for miljøvennlege transportmidlar. Sentrum skal ha allsidige funksjonar i form av offentlege og private tenester og arbeidsplassar.

Dei urbane kvalitetane på Bryne må foredlast og vidareutviklast. Det må leggest til rette for kulturtilbod, servering og handel som skapar

aktivitet i sentrum på både dag- og kveldstid. Ungdommar skal ha eit godt fritidstilbod i sentrum.

Godt samarbeid med handels- og serveringsnæringa og andre private er avgjerande for å få den ønska utviklinga i sentrum.

Bryne som byen på Jæren, har ei klar rolle i regionen og vil trekka til seg besøkande utanfrå. Ein god parkeringsstrategi som støtter opp om ønska aktivitet i sentrum, som også tek omsyn til miljøvennlege transportmidlar, saman med gode løysingar for vegnettet, vil vera viktig.

Eit viktig bidrag til eit pulserande og aktivt sentrum er at folk i alle alder og livsfasar, særleg barnefamiljar, finn det attraktivt å busetta seg her. For å oppnå dette må det sikrast god bukvalitet i sentrum og betalbare bustader av variert storleik.

Dei neste 12 åra skal me:

- Utvikla Bryne som by og regiondelsenter med urbane kvalitetar og som attraktiv stad å etablera seg og koma på besøk til
- Utvikla Bryne i tråd med «innanfrå-og-ut-prinsippet»
- Knyta byen saman med grønne område og trygg mobilitet for alle
- Utvikla kollektivtransport og andre miljøvennlege løysingar
- Redusere biltrafikk i sentrum for å betre miljø, trivsel og helse
- Sørge for gode løysingar for vegnett og parkering
- Planlegga for bumiljø som er tilpassa ulike målgrupper

11

BEREKRAFTIGE
BYAR OG
LOKALSAMFUNN

10 Satsingsområde 4: Saman mot eit grønar samfunn

Ei av vår tids viktigaste utfordringar er klimakrise. Tidsamfunnet må omstilla seg for å verta eit grønar samfunn som bidreg meir til å redusera klimagassutsleppa.

I kommunen utgjer utsleppa frå landbruket omtrent 3/4 av dei totala klimagassutsleppa, medan utslepp frå trafikk utgjer om lag 1/5. Kommunen vil arbeida saman med landbruket for å redusera utsleppa. Det er òg viktig at statlege styresmakter bidreg med gode stimuleringsordningar som kan føra til omstilling og nye teknologiske løysingar for næringa. Utsleppa frå trafikk må reduserast ved å leggja til rette for miljøvennlege transportformer som kollektivtrafikk, gang- og sykkelveggar og nullutsleppskjøretøy, og ved å redusera transportbehovet gjennom god by- og tettstadutvikling.

Kommunen er stolt over næringslivet i Time. Samstundes er det behov for å difersifisera næringslivet i kommunen og skapa fleire «grøne» arbeidsplassar. Det vil seia der det er fokus på verdiskaping innanfor ei økologisk berekraftig rame. Slike arbeidsplassar vil vera eit bidrag til berekraftig vekst i kommunen.

I tillegg til å bidra til å stoppe klimaendringane må kommunen tilpassa seg dei klimaendringane me veit vil koma som auka nedbør

og periodar med tørke. Opne bekkar og elvar er med på å skapa trivelege nabolag samstundes som dei kan bidra til å takla konsekvensane av klimaendringane. Sikring av blågrøne område er eit viktig klimatiltak.

Time er ein stolt og viktig jordbrukskommune. Produksjonen som skjer her på Jæren er sentral for Noreg sin mattryggleik og bidreg med produkt av høg kvalitet. Det er derfor viktig at eksisterande jordbruksjord vert tatt vare på, at langsiktig grense for landbruk ligg fast og at nye område vert vurdert for nydyrking.

Årleg omdisponering av jordbruksjord til andre formål enn LNF er redusert dei siste åra.

Det biologiske mangfaldet i kommunen har stor bevaringsverdig og det må sikrast stabil sameksistens mellom ville plantar og dyr, og menneskeleg aktivitet.

Kulturmiljø, som kulturminne og kulturlandskap, er viktige miljøressursar i eit berekraftsperspektiv. Dei har betydning for folks identitet, trivsel og tilknytning.

Kommuneorganisasjonen kan bidra til at Time vert ein grønar kommune gjennom å stilla klima- og miljøkrav i anbod, miljøsertifisering, investering i klimavennlege bygg og reduksjon i eige energiforbruk.

Dei neste 12 åra skal me:

- Redusera klimagassutslepp med 55 % innan 2030, ikkje medrekna biologiske utslepp frå jordbruket
- Betre transportplanlegging og parkeringspolitikk for å redusera klimagassutslepp
- Legga til rette for ei samfunnsutvikling som skapar minst mogleg transportbehov
- Gjera det lettare å gå, sykla, reisa kollektivt og køyra utsleppsritt
- Stimulera næringslivet, kommuneorganisasjonen, innbyggjarar og frivillige lag og organisasjonar til å bidra til ei klimavennleg utvikling
- Diversifisera næringslivet og skapa nye grønne arbeidsplassar i kommunen
- Setta i verk tiltak for å handtera klimaendringane
- Ta vare på landbruksjorda i Time og følgja opp det kommunale jordvernmålet
- Ta vare på naturmangfaldet
- Ta vare på naturlege vassvegar som opne bekkar og elvar, og sikra blågrøne område i byen og tettstadane
- Ta vare på kulturminne, kulturmiljø og kulturlandskap

